

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

13. Quædam Laicorum statuta, quibus immunitati Ecclesiasticae
derogatur, discutiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

in eos, qui legem non seruauerint: Clericum uero, qui contra legem Principis ciuilem facit, non incurere in poenam ciuili principis lege positam, quia etsi contra legem naturalem peccat, non tamen contra legem ciuilem. Secundum Laicum, qui ciuili legi praedictae non obtemperat, a principe iure mulctatur, cuius legem soluit; at Clericus legem ciuilem quae simul est naturalis, uel diuina, non seruans, non a Principe, sed a suo Episcopo condemnari, & poena affici debet. & quia solum naturalis, uel diuina, non ciuilem legem Principis uolauit, poena arbitraria ab Episcopo puniatur: neque enim cogitur tunc Episcopus in Clericum ea poena animaduertere, quae est lege ciuili Principis imposita.

Quarto Queritur, an legibus, & statutis Laicorum, quibus iusta rerum uenaliu, siue eorum omnium, quae uaduntur pretia taxantur, Clerici, uel Ecclesiae si frumentum, uinum, uel oleum suum uenderint, obligentur? *Sot. lib. 1. de iust. q. 6. a. 7. Nau. in man. c. 23. n. 84. Ang. in verb. lex. q. 5. Silu. ord. verb. q. 15. Bannes 2. 2. q. 67. a. 1. dub. 2.* docet, his legibus Clerici teneri. Ego tamen distinguo: aut questio est, an Clerici aequae Laici ijs legibus ciuiliu principu alligentur: an uero Clerici cogantur suas res uendere iusto pretio, quo Laici coguntur. Si questio est de primo, non aequae Laici, Ecclesiae & Clerici obligantur: quia lex praedicta ciuilis, quia iusta reru pretia taxantur, quatenus ciuilis est, Laicos: non Clericos, & Ecclesias teneri: at si questio est de secundo, Clerici & Ecclesiae aequae Laici, coguntur res suas uendere, locare, permutare iusto pretio: quia iuris naturalis, & diuini est, ut quisque rem suam iusto pretio uendat, alioqui si quis plures uendat, quam aestimetur res, furtum admittit: at ius naturale, uel diuinum Laicos, & Ecclesias obstringit: iusta uero pretia reru, quae uenduntur, locantur, uel permutantur communi hominum estimatione, uel Reipublicae aut principis legibus constituitur, posita ergo Reipublicae, uel principis lege, ut uinum, uel frumentum tantum, non plures uendatur, Clericus suum uinum, uel frumentum cogitur iure naturali, non ciuili principis lege tantum uendere, Laicus uero eodem pretio uendere, non solum naturali, sed etiam ciuili iure compellitur, & hinc est, ut si principis lege poena sit constituta in eos, qui plures uenderint, eius poenae Laicus sit reus, non Clericus, quod si princeps expresserit, ut ea poena afficiantur etiam Clerici, qui plures uenderint, nihil ualet ex ea parte lex: quia poenam statuit in eos, a quibus eam exigere, & sumere non potest.

Quinto Queritur quid dicendum, si Statuto Laicorum caueatur, ne certa bona, quae in ciuitatibus, aut in finibus agrorum, siue in confinijs sita sunt, externis uendantur, id est, ijs, qui subditi non sunt: item ne certa domus, uel aedes ad publicum usum necessariae, quamuis sint in priuatorum ciuium dominio, transferantur in eos, qui subditi non sunt: insuper ne mulier, quae filios habet, contractum inire queat cum externo, nisi usque ad certam pecuniae quantitatem: ne itidem possit aliquid testamento relinqui cum detrimento, & damno legitimae portionis, quae filijs communi iure debetur, num Clerici, & Ecclesiae huiusmodi statuta teneantur. *Felin. in c. Ecclesia sanctae Mariae*

de const. num. 88. & 90. docere uidetur, teneri: quia talia statuta nihil Clericis, aut Ecclesijs officium, & sunt de rebus, quae ad communem Reipublicae salutem, & pacem spectant, nam interest Reipublicae plurimum, ne in agris, & possessionibus finium uariatio contingat, quae solet populis nocere. Item, ne filij portione sibi debita fraudentur, ne certa aedes traseant in eos, in quos si deuenierint, non ita facile deinceps locari, & conuocari poterunt: & hoc ille probat testimonio Baldi, Ancha. & Cardinal. Sed certe non uideo, cur his laicorum statutis, Clerici, & Ecclesiae alligentur: si quidem lex in eos ferri non potest, qui Principis potestati subiecti non sunt: quare dicendum existimo, hisce statutis, & alijs, quae laicorum auctoritate generaliter ponuntur de contractibus uenditi, & empti, mutui, commodati, locati, & conuocati, permutati, depositi, pignoris, societatis, de donationibus, alienationibus, testamentis, dotibus, legatis, & fideicommissis, & alijs huiusmodi, Clericos, & Ecclesiae non ligari, si ea statuta considerentur, ut Laicorum auctoritate conduntur: at si aliquid contineant, quod naturale, diuinum, uel canonice ius imperet, eatenus obligantur: ite saepe contingit, ut ciuiles Principum leges aliquid fieri iubeant, quod naturalis ratio, & aequitas non quidem praecipit, sed suadet, ac monet, ut id generaliter feruetur ab omnibus, & Clericis, & Laicis, & tunc Episcopi, non Laici erit edicere, ut id Clerici obseruent: ut communis Reipublicae & pax, salus, & bonum facile conseruetur. nam etsi Clerici, ciues sunt, & Reipublicae partes, & membra: at liberi, & soluti sunt ciuili Principum potestate. Idem iuris est de statutis Laicorum quibus praecipitur, ut singuli ciues, hoc, aut illo modo aedes construant, aut fenestras, aut limina: aquam deducant, uiam ante ianuam domus purgent, & mundent: his statutis Clerici, & Ecclesiae non alligentur, quatenus statuta Laicorum sunt.

Caput XIII.

Quaedam laicorum statuta, quibus immunitati Ecclesastica derogatur, discutuntur.

Primo Queritur, An ualeant statuta Laicorum, quibus praedia, uel possessiones ad Clericos, uel Ecclesias transmissae, subiacentur oneribus, uel contributionibus a Populo imponendis? *Barth. in l. rescripto, §. sciendum. ff. de numeris & oneribus.* consilium dedit, quod omnia praedia, quae sunt in alicuius ciuitatis, uel populi finibus sita, essent tributaria, hoc est in perpetuum obnoxia collectis & contributionibus, ut statutum ea conditione, & lege conderetur, ut singula praedia praedictis oneribus essent in perpetuum supposita: ita ut ad quoscunque transferantur, cum tributis, & oneribus transmittantur. *Et hoc modo ait, fecisse Perusinos.* At consilium huiusmodi reprobatur est postea ab omnibus, ut ait *Felin. num. 76.* fuit enim consilium in detrimentum Ecclesiae immunitatis, nimirum ut Clerici, & Ecclesiae ad collectas, & pensiones, & contributiones statuto laicorum tenerentur.

Est igitur annotandum, Tributum, uel onus aliud esse, quod est simpliciter rebus impositum, cer-

tum & inuariabile, veluti si statuto decerneretur, vt omnis possessio certi alicuius oppidi, sic obligata quot annis, vt ex ea soluatur pēso certa, definita, & inuariabilis, tunc eiusmodi possessiones trāscentes ad Clericos, vel Eccles. huic oneri subiecte manerēt: vt colligitur ex c. Si tributū. c. Magnū n. 7. 1. c. Tributū. 2. 2. q. 8. Ratio huius est: quia res cū suo onere trāsunt, vt ex vtroq; iure, ciuili, & Canon. cōstat, c. Cū non sit, c. Passaralis, de Decim. c. Ex literis, de pignorib. c. l. Alienatio ff. de contrahen. empt. Et l. Si diuina, c. de exactorib. tribuor. lib. 1. 0. Aliud verò est Tributum, pensio, & onus, quod aut personis imponitur, aut rebus duntaxat, nō tamen certum, & inuariabile, sed variabile, & incertum. Exempli causa, si Respu. statuat vt omnis possessio ad quēcumq; deuenerit, obligata sit ad solutionē pensionis quotannis, prout Respu. vel Populus contributiones solui decreuerit: tunc si possessiones ad Clericos, vel Eccles. transferint, non sunt eiusmodi contributionibus, & collectis, & pensionibus subiecte, quia à principio non est certa pensio, & inuariabilis constituta. Sic Abb. communi cōsensu omnium, in c. Eccl. s. Marie de constit.

Secundo sciendum est: Si priuatus testamento, Clerico legauerit fundū, potest ea cōditione legare, vt debeat in posterū soluere, quas vocat collectas, vel contributiones ob cōmunem vtilitatē inuendendas: & in foro cōscientie valebit huiusmodi cōditio: quoniam quisq; potest res suas Ecclesie donare ijs oneribus subiectas, & ijs conditionibus affectas, quas ipse voluerit, Felin. loco citato n. 77. Item, si res erat aliqui obligata ad pensionem in certos annos soluendam, quibus nondum exactis, ad Ecclesiam, vel Clericum deuenerit, transit cum suo onere, ita vt Cleric. vel Eccle. debeat tacita conscientia, totum illud pensionis residuum persoluere, vt ait idem Felin.

Secundo Queritur, An si statuto Laicor. contineatur, vt Clericus falsum testimoniū dicēs apud iudicē ciuilem, possit per eū falsi condemnari, valeat eiusmodi statutū: testatur Couar. in Pract. questionib. c. 18. n. 8. Glof. Cyn. Bald. Salicet. Federi. quos ibi citat, sensisse, iure posse condemnari, & puniri, quamuis Federi. dicat puniri solū posse pœna pecuniaria, nō alia corporis pœna, sed ad Episcopum remittēdum, vt eum puniat pœna corporis. Eod. teste Couar. scribit Gulielm. Benedict. apud Gallos esse vsu receptum, vt huiusmodi Clericus per iudicem ciu. apud quem falsum testimoniū dixit, condemnatur, & puniatur etiam pœna corporis. Sed verius est, quod tradiderūt Inno. Hostien. Io. Andr. Anton. Abbas, Felin. Paulus Castrensi. & Bart. quos ipse Couar. citat, & sequitur, iure id fieri non posse, eo quod pugnet cum eo, quod generatim dicitur in cap. si diligenti, de foro cōpet. nec vis vlla p̄scriptio, nec diuina consuecudinis, in hac parte valeat: quoniam Laicus huius potestatis & iuris capacitas non est.

Tertio Queritur, quid sit dicendum de statuto Laicor. decernente, vt portio legitima filiorū sit dimidia bonor. pars, an eo statuto Clerici, & Ecclesie adstringantur? Exemplū sit, Titius filio suo tantum tertiam bonor. suor. partem reliquit, dato Ecclesie reliquo. Queritur an debeat Ecclesia filio restituere totum id, quod pertinet ad dimidiā partem bonorū. Respondeo, in foro conscientie

debere, quoniam statutum prædictum nihil immunitati Ecclesie derogat, & proinde eo Clerici, & Ecclesie tenentur. Abbas, Felinus, & alij, in c. Ecclesia. s. Marie de constit.

Quarto Queritur, quid sit iudicandū de statuto Laicor. quo decernitur, ne suis priuilegijs potiantur ij, qui subditi nō sunt, an huiusmodi statutum deroget Ecclesiasticæ immunitati? Respondeo cum Bart. quem citat, & sequitur Felin. in c. Eccl. s. Marie de constit. non derogare, & ideo Clericos priuilegijs huiusmodi non gaudere. Aliud enim est, Beneficium, vel priuilegium non concedere, aliud verò derogare: nam hoc, quod est non cōcedere, absque vlla iniuria alterius fit: Adimere verò, tollere, aut ex parte minuere, sine iniuria, & dāno minimē contingit.

Quinto Queritur, An statutum Laicorū abrogans aliud statutum suum, quod Ecclesiar. vel Clericor. priuilegium continebat, deroget Ecclesiasticæ immunitati? Exemplum accipe: erat statutum antiquum Laicorū vt singulis annis in certū hominum Collegium piē erogarentur certæ elemosynæ; sed deinde aliud statutum decernit, ne in posterum ea elemosyna præbeatur. Queritur iam, an valeat in foro conscientie secundum eiusmodi statutum? Respondeo Felinus in c. Eccl. s. Marie de constit. num. 97. duas esse opiniones, vnam negantem valere, alterā affirmantem. Sed probabilius est non valere, nam priuilegium concessum, postquam ratum habetur ab eo, in quē collatū est, transit in ius: ergo Laicus potuit quidē principio priuilegiū non concedere Clericis, vel Eccle. at postquā contulit, & Ecclesie, vel Clerici acceptū habuerunt, deinceps abrogare, & tollere iure non potest.

Sexto Queritur, An valeat statutū Laicor. quo cauetur ne quis apprehēdat possessionē Ecclesie, vel beneficij sine facultate eius quī dominatur, vel præest populo, vel Ciuitati, Prouincie vel loco? Respondeo ex cōmuni sententia Pontificij iuris doctor. quā refert Felin. in c. Eccl. s. Marie de constit. n. 96. non valere: quoniam derogat Ecclesiasticæ immunitati. Ecclesia enim habet ius, & potestatem mittendi Clericos in possessionem Ecclesiarum, vel beneficiorum.

Septimo Queritur, An valeat statutum Laicor. constituens pœnam in propinquos, seu cognatos Clericor. eo quod Clerici ipso forū Laicor. statuis parere refugiāt? Profecto non valet, quoniam dāno afficit Clericos, & proinde Ecclesiasticæ immunitati derogat. Felin. n. 99. Idē iuris est de statuto laicorum puniente, opprimēte, vel onerāte, colonos, vel famulos Clericorū, eo qd ipsi Clerici eorū forum & iurisdictionē detrectent, recusent, atq; declinent.

Octauid Queritur, An valeant Laicorum statuta, vt Clerici vna cum Laicis aliquod contribuant ad reficiendum fontem, puteum, pontē, viā, portas, vel muros vrbis cōmunes? Honor. & Theodof. in l. ad instructiones, & Theodofius, & Valentin. in l. iubemus, c. de sacros. Ecclesijs constituerunt, ad instructiones viarum, & pontium, Ecclesias contribuere debere, vnde duas opiniones inuenio, quas refert Sil. immunitas. 1. q. 5. §. 4. vers. de concertationibus. Vnam asserētium Clericos, & Eccle. debere contribuere: sic Innoc. Vincen. Hostien. glof. Card. Anchar. Philippus in c. non minus de Ecclesia. Inno. si

Alberi. in l. ad instructiones. ubi citat Dinum, Cyn. Oldrad. & alios. Altera opinio est communis, ut ait Siluest. Canonici iuris interpretum consensu recepta, non debere contribuere, nisi ubi tãta fuerit subita necessitas, ut ad Rom. Pontificem commodè aditus non pateat, tunc enim sufficeret Episcopi facultas, & consensus: alioqui nisi Rom. Pontifex consulatur, & consensus petatur, Eccle. & Clerici ad contribuendum compelli nequeunt. Sic Abbas. Ioan. Andre. Butrius: & alij in prædicto, cum minus, de Ecclesia. immu. de quibus opinionibus alio in loco latius agam. Satis est in præsentia dicere iuxta secundam sententiam, statuta, & leges Laicorum clericos, & Ecclesias non tenere, etiam quando communis est omnium utilitas, nisi, vel consulto Rom. Pontifice, vel saltem Episcopo loci. At secundum primam sententiam eiusmodi leges valent, quotiescunq; res sunt, & Clericis, & laicis cõmunes, & alioqui laicorum bona ad cõmunes impensas non sufficiunt, nam secus esset, si sufficeret. Vt puta, cū est fons, vel puteus in vicinia cõmunis, ubi habitat etiam Clericus: est pons, via, vel porta, qua exeundum, vel transeundum etiam Clericis est, ad negotia, & res suas peragendas. Idem iuris est de his, quæ toti populo soluenda imponuntur ad communem custodiam vrbis, murorū, agrorum, ac similib; tempore pestis, belli, latrocinij, vel hostium irruentium. Mihi magis secunda opinio probatur: quoniam licet prima sententia sit iuri civili consentanea, secunda tamen magis cum iure Canonico congruit: & in hac parte ius Canonicū, non civile, locum & vim habet. At verò dubie quæstionis est, an quando huiusmodi res muniti, & refici solent tantum ob cõmunem populi utilitatem, & vrbis ornatū, debeant quoque Clerici contribuere? Rescitur, V. G. via, porta, pons, vel forum, solū propter cõmune civitatis commodum, & Clericus nihil propriū habet in via, porta, ponte, vel foro præter communem civium usum, & emolumentum, Quæritur, an Clericus debeat tacita conscientia contribuere? Dux sunt quoque opiniones, una est communi consensu civilis iuris interpretum recepta, quam refert Siluester: ita enim senserunt Salicetus, Cynus, Dinus, Alexander, & alij, in l. ad instructiones, c. de sacrosan. Ecclesijs, Clericos debere in foro conscientie contribuere: quod probant ex iure Civili, ubi extant leges id aperte constituentes. l. ad instructiones, c. l. i. ubi dicitur, c. de sacrosan. Ecclesijs, l. cum ad felicissimum, c. de quibus muneribus, & prestationi, lib. 10. l. si divina domus, c. de exaltoribus tributo, l. 10. l. ad portus, c. de operibus publicis, l. Nullus penitus, c. de cursu publico, lib. 12. l. Neminem, c. de sacrosan. Eccle. Item, ratione id probant: quoniam res est communis, & ob communem Reipub. utilitatem, ergo Clerici debent etiam onus sustinere, cum ipsi quoque res, & emolumento communi fruuntur. Altera est opinio Pontificij iuris doctorum, asserentium Clericos esse liberos, & immunes ab huiusmodi contributionibus, quod tradiderunt Anto. Butrius. Ioan. Andreas. Anchar. Abbas, & alij, in c. Non minus, c. c. aduersus. De immu. Ecclie. Hæc opinio est magis iuri Canonico consentanea, & facillè deducitur ex c. Aduers. & c. non minus, modo citatis. Et licet prior sententia magis cum iure civili conveniat: in hac tamen par-

te maioris est auctoritatis ius Canonicum, quam civile.

Item, solent esse statuta, ut primogenitus excludat secundogenitum in bonis paternis: Item ut masculi excludant foeminas: Quæres, an valeant huiusmodi statuta laicorum contra Clericos, vel foeminas religionis voto consecratas? Est consens multorum, & communis opinio, quæ refert, & sequitur Feli. n. 10. 1. valere, quoniam nihil detrahunt Ecclesiasticæ immunitati. Nam ante Clericorum ordinem susceptum ius est alteri acquisitum, proinde si secundogenitus sit Clericus, nihil mirū est si non succedat in bonis, quia lex constituta fuit, antequam Cleric. crearetur. Similiter si foemina sit sanctimonialis Deo dicata, potest à successione paterna excludi: quoniam non excluditur, eo quod sit sanctimonialis; sed quia antequam Religionis votis sese adstringeret, & Deo obligaret, lex fuerat constituta, ut masculi foeminas excluderet, & propterea excluditur. Sicut etiã secundo genitus non excluditur, quia Clericus, sed quia secundogenitus, ergo eiusmodi statuta nihil immunitati Eccles. derogant & eo ipso, tuta conscientia, firma, & rata censentur. Nonnulli quærun, num clericus res læsæ Maiestatis per iudicem civilem puniri iure queat. Hanc quæstionem tractat Iul. Clar. lib. 5. receptar. sentent. in Præb. crim. q. 36. n. 28. & respondet iure non posse: & ita est. quoniam ex c. si diligenti, de foro compe. generatim clericus, non nisi coram Iudice Ecclesiast. conveniri, condemnariue potest. Nec est, cur alicubi clericus huius criminis reus à laico iudice, vel Magistratu puniatur ob cõsuetudinem in loco vigentem. Nam in hac parte cõsuetudo corruptela est, nec vis vlla præscriptionis longæ ve cõsuetudinis laico ius dare potest: siquidem in laicum Eccl. potestas non cadit.

Nono Quæritur, de quibusdã Civitatū, Principum ve statutis, & Regū etiam legibus, num iustæ sint, cum Ecclesiast. immunitati, & libertati derogare videantur? Sunt statuta, & leges in quibusdã Christianorum, & Catholicorum Principum Provincijs, quibus cauetur, ne externi ad Eccles. beneficia admittantur: nec Ecclesijs præficiantur, ac proinde ne literæ Apost. siue Pontificiæ recipiantur, quibus beneficia Eccles. conferuntur externis ex resignatione, vel permutatione, vel vnione Beneficij. Item ne ex Beneficij, & præbendis Eccles. solvantur pensiones gratia, & causa externorum impositæ, & ne literæ Pontificiæ siue Apost. quibus pensio externo assignatur, recipiantur. Item, ne admittantur literæ Apost. quibus derogatur iuri, quod habent Ecclesiæ ad conferendos Canonicatus in Ecclesijs Cathedralibus, Magistris, vel Doctoribus Theologiæ, vel iuris Canon. Item, ne admittantur literæ Pontificiæ, si derogent iuri patronorum laicorum, quale habent comites, Marchion. Duces, & alij, tum illustres, & primarij viri, tum privati homines: Nec item si derogent iuri, quod habent aliquæ Vniuersitates, siue Academia in nominandis, offerendis, & eligendis Clericis, qui sunt in beneficij instituendi: & multo minus si derogent iuri regali, quod habent Reges nominandi, offerendi, eligendiue Clericos, ad Ecclesias primarias, vel ad dignitates, vel ad præfecturas Monasteriorum, aut etiam conferendi certa quædam beneficia, quale ius habent

Gallia Reges in certis Ecclesijs. Item solent esse statuta, & leges, quibus cauetur, ne Legati, vel Nuntij Apost. ad regnum aliquod, vel Prouinciã auctoritate Pontificia missi vtantur facultatibus sibi à Rom. Pontifice cõcessis, in literis Apost. priusquam facultates, & literæ referantur ad Regia prætoria, & tribunalia, & iudicibus, ac Magistratibus Regijs exhibita legantur, recognoscantur, & discutiantur. Item, sunt etiam statuta, & leges, quib⁹ præcipitur in vniuersum, ne quis ex Regno, vel Prouincia p̄beat literis Apost. priusquam ille in Regio prætorio, & tribunali examinetur, & expendatur.

Hanc quæstionem fusè tractauit Couarr. in lib. practicar. quæstionum, c. 35. & 36. breuius Driedonius, lib. 2. de liber. Christi. c. 2. & in ea definienda ita caute, & prudenter est agendū, vt nihil dicatur, quod vel immunitati Ecclesiæ deroget, vel legitimam Regum, aut Principum potestatem tollat, lædat, aut minuat. Meum in controuersia propositum est, non Reges, & Principes, Ecclesiæ alio qui patronos, & defensores, & bene de Christiana, & Catholica Repub. meritos offendere, aut eos verbis, de suo iure, & potestate deicere; nec Ecclesiæ, quàm vt matrem piè, & Religiosè venerari, & honorare debemus, aliquid ius debiti meae disputatione detrudere, vel denegare, sed explicare duntaxat rei difficultatem, ne facile doctores Catholicos, qui de hac quæstione tractant, approbemus, aut improbemus, vel etiam damnemus: quæ enim mitius, & benignius interpretari possumus, non est cur durius, & seuerius accipiamus, quasi rigidi censores effecti. Primum breuiter dicam, quid nonnulli de tota hac controuersia senserint, & quid item aliqui scripserint: mox meam sententiam, qua potero breuitate, explicabo cap. proxime sequenti.

Et in primis sciendū est, inter excommunicationes, quæ in Constit. Pontificia, quæ dicitur Bulla in Coena Domini, promulgantur, vnã ferri solitam ab anno Domini 1586. quæ constituitur in Laicos, & etiam Clericos, qui Ciuiliū Principum auctoritate aliquo modo prohibent, impediuntve executionem literarum Apostol. madorum vel aliorum Ecclesiasticorum processuum, vel decretorum pertinentium ad gratiam, vel iustitiam, & in eos, qui suum ad id consilium, aut assensum, præstant, etiam prætextu violentiæ tollendæ, vel iniuriæ depellendæ, vel causa alterius obtenti iuris, seu etiam donec ipsi appellauerint, ad Roma. Pontificem melius informandum, aut ei supplicauerint, nisi supplicationes huiusmodi coram Rom. Pontifice legitimè prosequantur. Quare meritò dubitatur, an huiusmodi excommunicatione afficiantur iudices, & Magistratus Ciuiles, qui, vim, vel iniuriam repellendi causa literas Apostol. apud se retinent, & impediunt, quo minus executioni mandentur; nec tamen ipsi ad Romanum Pontificem prouocant, nec quippiam aliud ad ipsum referunt, ipsiue significant. Deinde, quamuis fateamur, inquit, & scribunt nonnulli, hoc tempore, Reges, Principes, & iudices, siue Magistratus, ipsorum auctoritate delectos, & creatos, ius habere, & potestatem literas Pontificias ad ipsorum Regna, & Prouincias missas recognoscendi, discutiendi, apud se retinendi, aut aliquo modo

impediendi, id locum solum habet in ijs, quæ sunt iure ipso naturali, diuino, aut Canonico cõcessa, siue permissa. nam in his nihil immunitati Ecclesiæ derogant, eo quòd in huiusmodi Pontificijs literis tacita conditio subest: modo ne iuri naturali, vel diuino, vel Canonico ipsæ literæ aliqua ex parte repugnare videantur: & in his literæ, quas multi à Rom. Pontifice impetrant, sub repositiæ meritò censentur. Vnde in c. si quando, de Rescript. Pontifex Episcopo Eboracensi rescribit: *Patienter sustinebimus, si non feceris, quod à nobis fuerit præna insinuatione iuggestum, qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur diligenter consideraui, aut mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis rationabilem causam preterendas.* Vbi Gloss. quandoque per nimiam importunitatem petentium, Preceptum non concedenda concedit. Et inferius ait, *vbi etiam per constit. rescribit Imperator, non vult, vt sua responsioni pareatur, si quis non vestè responsum putauerit. Et c. Cuncte ne amur, de Præbend. ait similiter Pontifex: si non potest mandatum sine scandalo commodè impleri, equanimiter sustinebimus, si nostrum mandatum vniuersum duxeris exequendum.* Vbi Gloss. ait, non est necesse mandatum superioris impleri, vbi ratio non adimplendi reddi potest. Et in c. Filijs. 16. q. 7. *Si Episcopus, & Metropolit. negligat talia gerere, Regis hæc auribus intimare non differant.* & gloss. in c. Principes 23. q. 5. docet, *vbi Ecclesiæ potestas deest, Princeps ciuilis, licet ius reddat in causis etiam Ecclesiæ.* Sic Gloss. quod accidere potest in Prouincijs Hæreticorum aut Paganorum, vbi Hæreticis, aut Gêtilibus sibi omnia vsurpantibus, aut retinentibus, Clerici suo iure, & potestate non vtuntur, aut quia non possunt, aut quia negligunt, aut quia non audent. Quare prædicti auctores plurima ex dictis colligunt: in primis, aiunt, cum literæ, aut mandata Pontificia euidentem violentiam, iniuriam, damnum, offensionemve aliorum inferunt, pariuntve, aut inferre, vel parere verosimiliter creduntur, iure ciuiliū Principum auctoritate impediri queunt, donec Rom. Pontifex certior fiat. Item, si literæ, aut mandata Pontificia derogent iuri Regum, Principum, illustrium virorum, vniuersitatum, Ecclesiarum, Collegiorū, possunt impediri, donec ipse Rom. Pontifex admoneatur, quoniam ius, quod alius sibi acquisiuit, sine causa auferri non potest, tale est ius patronorum, quod habent Laici, vel Clerici, in certis Ecclesijs, talia etiam sunt iura multa, quæ concessa sunt iure Canonico, vel Rom. Pontificum auctoritate, Regibus, atque Principibus. Item, ius, inquit, habet ciuiles Magistratus, & Principes recognoscendi, & examinandi, num literæ Rom. Pontificis ad eorum Prouincias missæ, falsæ sint, an veræ; subreptitiæ, aut legitime, num aliquid cõtineant, quod eorum, vel aliorum iuri detrahatur, tollatur, aut aliquo damno afficiat alios, aut animos offendat aliquorum. Item, iure, inquit, recognoscunt, & examinant: num facultates Legatis, & Nuncijs Apost. datæ aliquid etiam habeant, quod alijs nocere queat: & hoc locum habet, cum damnū est manifestum, aut cum verosimiliter securum esse iudicatur. Secus esset, si nihil de dano, vi, iniuria, offensione aliorum certi constet. Nec item, inquit, derogat immunitati Ecclesiæ, consuetudo recepta, vel lex, aut statutum, ne ad Ecclesias externi deligantur, neue externis beneficia Ecclesiæ